

جشنواره رشد هفتم

موضوع مقاله

بررسی نقاط ضعف متون درسی نحو در سطح دو و ارائه جزوه مکمل

جهت تقویت مهارت های نحوی

استاد راهنما

حجت الاسلام و المسلمین آقای دکتر جواد سلیمیان

مؤلفان

مهرانگیز معتمدی

زهرا نصر

ندا نظریان

مؤسسه آموزش عالی فاطمه الزهرا (سلام الله علیها)

استان اصفهان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

این پژوهش با هدف تبیین دقیق ضعف‌های موجود در کتاب مبادی العربیه جلد چهارم (ویراست جدید)، تألیف رشید شرتونی به روش توصیفی - تحلیلی و با استفاده از منابع معتبر و غنی در زمینه علم نحو (مرفوعات - منصوبات) به نگارش در آمده است. از جمله مواردی که در این پژوهش به آن پرداخته شده، عبارت اند از: اصلاح اشتباهات چاپی و محتوایی، تحلیل برخی دیدگاه‌های مؤلف، ذکر تقدیم و تأخیرهای نامناسب در برخی مباحث، ارائه تمرین در صورت نیاز، ذکر عناوین در مباحثی که عنوانی برای آنها در نظر گرفته نشده است، ارائه اصول و قواعد مربوط به برخی مباحث به منظور تسلط بر بحث و کسب مهارت لازم در حل تمارین و همچنین، ارائه نمودار برای فهم بهتر مطالب. اما نکته حائز اهمیت در این پژوهش، ارائه دلالتی مستدل و مستند است که دانستن آنها موجب فهم عمیق مباحث و بی‌نیازی از رجوع به شروح و کتب نحوی مختلف می‌گردد. از این رو، پژوهش حاضر در قالب یک جزوه تکمیلی جهت استفاده اساتید سطح دو، طلاب و دانشجویان ادبیات عرب ارائه گردیده است.

کلید واژه: نقد کتاب، مبادی العربیه، نحو، نقد متون درسی، مرفوعات، منصوبات.

مقدمه

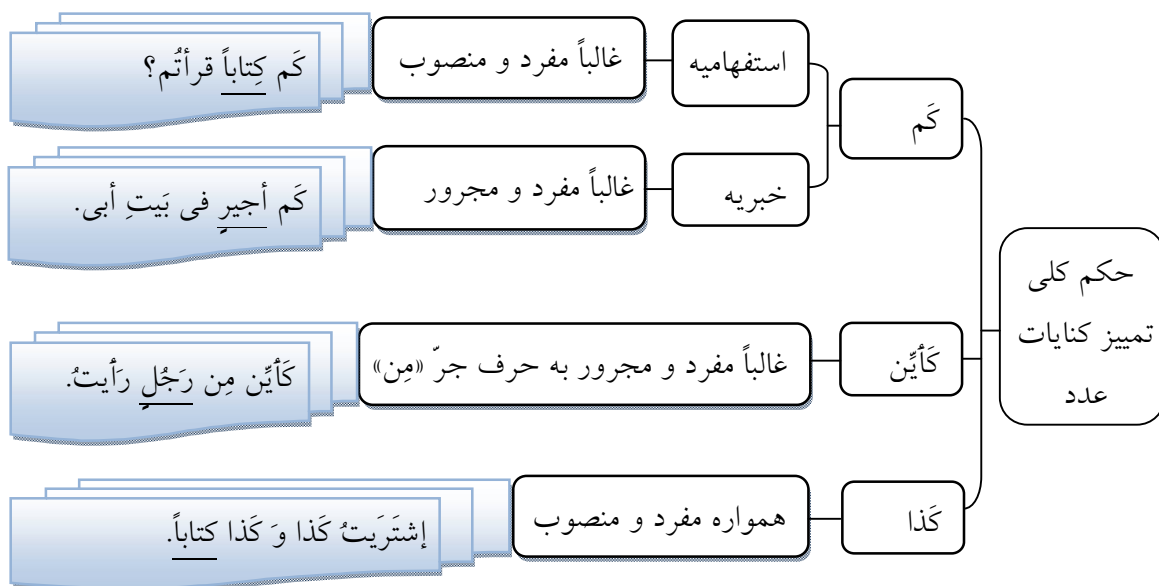
کتاب مبادی العربیه، تألیف رشید شرتونی، سالیان متوالی است که به عنوان یکی از متون آموزشی در زمینه ادبیات عرب در حوزه های علمیه خواهران و دانشگاه ها مورد استفاده قرار می گیرد. با توجه به کاربرد گسترده این کتاب در بیان قواعد زبان عربی، تا کنون مورد نقد و ارزیابی نقادان زیادی قرار گرفته و مقالاتی در این زمینه نگاشته شده است؛ از جمله: مقاله «نقد و بررسی کتاب مبادی العربیه» اثر حامد صدقی، اکرم رخشیده نیا و معصومه نعمتی که در این اثر پژوهشگران بیشتر به اشکالات اشاره کرده اند و کمتر به رفع آنها پرداخته اند. مقاله «نقدی بر کتاب مبادی العربیه» اثر عبدالجبار زرکوش؛ در این اثر نیز، تنها به یک سری از اشکالات، اشاره شده است. اما نقدهایی که بر این کتاب صورت گرفته، کامل و همه جانبه نبوده است؛ از سوی دیگر، تا کنون به بررسی نقاط ضعف و ایرایش جدید کتاب مبادی العربیه (سال ۱۳۹۶)، پرداخته نشده است. بر همین اساس، پژوهش حاضر با روش توصیفی - تحلیلی در صدد برطرف ساختن اشکالات و نقاط ضعف این کتاب (دو قسم مرفوعات و منصوبات) در دو سطح متوسط و تخصصی، می باشد. شایان ذکر است که، برای برطرف نمودن اشکالات و کاستی های آن، از کتاب های معتبر نحوی، همچون «مغنی اللیب» اثر ابن هشام انصاری، «النحو الوافی» اثر عباس حسن، «الحدائق الندیة» اثر علیخان بن احمد مدنی، «النهجه المرضیه» اثر جلال الدین سیوطی و بسیاری از کتب نحوی دیگر، استفاده شده است.

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

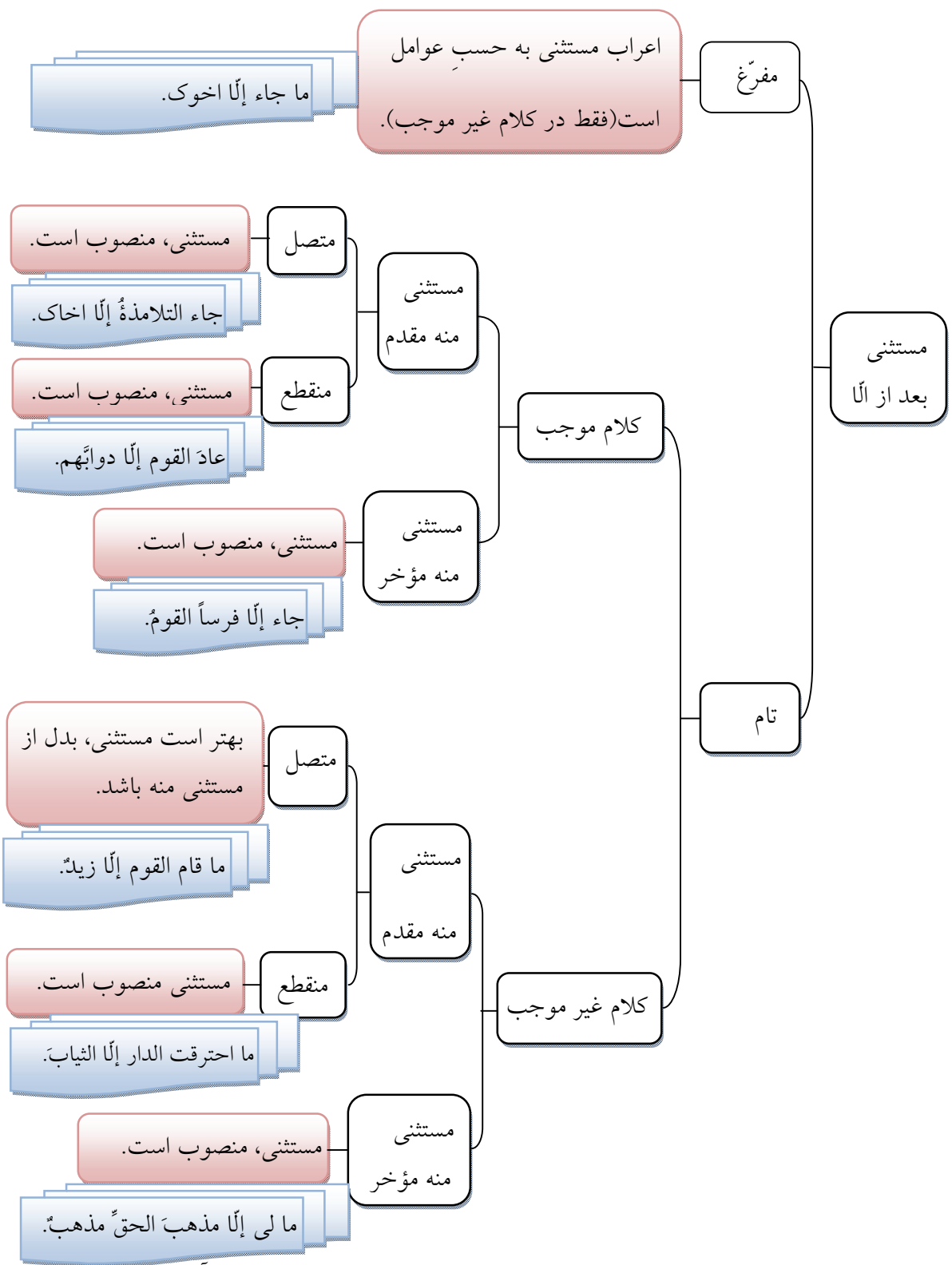
موضوع نحو	۱
الف. سطح تخصصی	۱
ب. سطح متوسط	۱
فصل اول: باب فعل	۲
الف. مواضع رفع و نصب فعل مضارع	۲
۱. مواضع رفع و نصب فعل مضارع (۱)	۲
اول. سطح تخصصی	۲
دوم. سطح متوسط	۳
۲. مواضع رفع و نصب فعل مضارع (۲)	۵
سطح متوسط	۵
۳. مواضع رفع و نصب فعل مضارع (۳)	۶
سطح متوسط	۶
ب. مواضع جزم فعل مضارع	۷

نمودار شماره (۲۷). حکم کلی تمییز کنایات عدد

نمودار شماره (۲۸). احکام حالت های سه گانه افعال تفضیل

نمودار شماره (۲۹). انواع استثنا به اعتبار ذکر مستثنی منه و حکم آن ها

نمودار شماره (۳۰). نقش «ما» در «لا سیما» (در صورت نکره بودن مستثنی)

ب. جداول

رتبه	مجرور	رتبه	منصوب	رتبه	مرفوع	معمول آن	صفت مشبّهه
أحسن	الحسنُ الوجهِ	أحسن	الحسنُ الوجهَ	قبيح	الحسنُ الوجهَ	همراه با «ال»	صفت مشبّهه همراه با «ال»
ممتنع	الحسنُ وجهِ	حسن	الحسنُ وجهَهُ	أحسن	الحسنُ وجهَهُ	مضاف	
ممتنع	الحسنُ وجهِ	أحسن	الحسنُ وجهاً	قبيح	الحسنُ وجهَهُ	مجردّ از هر دو	
أحسن	حسنُ الوجهِ	أحسن	حسنُ الوجهَ	قبيح	حسنُ الوجهَ	همراه با «ال»	صفت مشبّهه بدون «ال»
مختلفٌ فيه	حسنُ وجهِ	حسن	حسنُ وجهَهُ	أحسن	حسنُ وجهَهُ	مضاف	
أحسن	حسنُ وجهِ	أحسن	حسنُ وجهاً	قبيح	حسنُ وجهَهُ	مجردّ از هر دو	

جدول شماره (۱). وجوه هجده گانه معمول صفت مشبّهه